

वेदव्यासप्रणीतम्
आद्युपपुराणम्

(हिन्दीभाषानुवादसंवलितम्)

सम्पादकोऽनुवादकश्च
डॉ. वृजेशकुमारशुक्लः

उपाचार्यः
संस्कृतप्राकृतभाषाविभागे
लखनऊ विश्वविद्यालये
लखनऊ

नाग पब्लिशर्स

११-ए (यू.ए.) जवाहर नगर,
दिल्ली - ११०००७
(भारत)

विषयानुक्रमणी

अध्यायः	विषयः	पृष्ठ संख्या
	Preface	v-vii
	उपोद्घातः	ix-xxxv
प्रथमोऽध्यायः	— नैमिषवनमहिमा, सूतशौनकसंवादः आद्युपपुराणकथाप्रवर्तनं च ।	१-६
द्वितीयोऽध्यायः	— शान्तिविनयशिष्टाचारवर्णनम्, सन्ध्या- तत्कालकर्तव्यकर्मणां विवेचनम् ।	७-१४
तृतीयोऽध्यायः	— कलियुगदोषवर्णनम्, श्रीकृष्णचरितख्यापनञ्च ।	१५-२०
चतुर्थोऽध्यायः	— दालभ्यगृत्समदमहर्षिभिर्हरिकथा स्वरूपकथनमाद्युपपुराणोपक्रमवर्णनं च ।	२१-२६
पञ्चमोऽध्यायः	— नारदमुखाद्व्यासेनाद्युपपुराणश्रवणं, माया-भर्त्सनम्, हरिनामस्मरणान्मोक्ष इति प्रख्यापनं च ।	२७-३३
षष्ठोऽध्यायः	— सङ्क्षिप्ततया वसुदेवदेवकीपाणि- ग्रहणमारभ्य कृष्णावतारलीलानां वर्णनम् ।	३४-३८
सप्तमोऽध्यायः	— रमणीपुत्रादिषु प्रसक्तस्य जीवस्य 'ईश्वरः सर्वत्र रक्षकः' इति विस्तार्य दर्शनम् ।	३९-५०
अष्टमोऽध्यायः	— हरिभक्तलक्षणकर्ममाहात्म्यवर्णनम् ।	५१-५६
नवमोऽध्यायः	— माथुरमण्डले वृन्दावनादिद्वादशवन- निरूपणम् ।	५७-७२
दशमोऽध्यायः	— मानसरसि स्नानेन नारदस्य स्त्रीत्व प्राप्तिः गोपीपरिवृतस्य श्रीकृष्णस्य तद्दर्शनौत्सुक्यवर्णनम् ।	७३-७९

एकादशोऽध्यायः

— संसारं संहृत्य क्षीरसागरे सुप्तस्य
विष्णोर्नाभिकमलादुत्पन्नस्य ब्रह्मणो-
ऽसहायस्य चिन्तां विज्ञाय भृङ्गरूपधारि-
णा विष्णुना तन्नामादिप्रकटनपुरस्सरं
स्वस्य सृष्टिविहारप्रवर्तक-द्विधारूप
कथनम् ।

८०-८९

द्वादशोऽध्यायः

— वृन्दावने श्रीकृष्णस्य पत्नीसख्यादि-
नामनिर्देशपुरस्सरं रासलीलावर्णनम्

९०-९८

त्रयोदशोऽध्यायः

— श्रीकृष्णस्य मातापितृसखिपरिवारादीनां
नामाख्यानम् ।

९९-११८

चतुर्दशोऽध्यायः

— कन्यारूपिणा नारदेन श्रीकृष्ण-
दर्शनकरणं, राधामानवर्णने दूतीकर्मादि
निरूपणञ्च ।

११९-१४३

पञ्चदशोऽध्यायः

— दूत्या राधिकाकृष्णयोः सम्मेलनम्,
श्रीकृष्णाख्यनदी-स्नानेन नारदस्य
पुंस्त्वप्राप्तिर्ब्रजे कृष्णदर्शनम्, तेन
बहुमानसम्प्राप्तिः प्रसङ्गतः कलि
दोषवर्णनञ्च ।

१४४-१५३

षोडशोऽध्यायः

— श्रीकृष्णजन्मचरिताख्याननिरूपणम् ।

१५४-१६९

सप्तदशोऽध्यायः

— श्रीनन्देन श्रीकृष्णजन्ममहोत्सवकरणं
स्वप्ने श्रीभगवन्मुखाद्रामावतारचरित-
श्रवणम् ।

१७०-१८२

अष्टादशोऽध्यायः

— श्रीकृष्णवधार्थं कंसेनगोकुले पूतनायाः
प्रेषणं, तस्या वधश्च ।

१८३-२०७

एकोनविंशतितमोऽध्यायः

— कक्षीवद्विजपत्नीचारुमतीचरित्रदोषाद्
भर्तुं द्वारा तस्यै शापस्ततश्च जन्मान्तरे
पूतनारूपेण तस्या उत्पत्तिः श्रीकृष्णद्वारा
तस्या मुक्तिः, च्यवनध्यानभञ्जकासुराणां
जन्मान्तरे बालरूपेण व्रज उत्पत्तिः कंसेन
तदधातः श्रीकृष्णजन्मदिनोत्सव-
वर्णनञ्च ।

२०८-२२०

विंशतितमोऽध्यायः

— पृथिव्युद्धारार्थं कृष्णावतारं विज्ञाय शिवेन व्रजवासिनां भाग्यप्रशंसनं तददर्शनाय च देवानां तत्र ब्रजे गमनम्, श्रीकृष्णबाललीलावर्णनम्, अधवकासुराभ्यां कसस्य मन्त्रणां च ।

एकविंशतितमोऽध्यायः

— तृणावर्तस्य व्रजे गमनमतदवृत्तपूर्वकं तदवधवर्णनं च । २३७-२५२

द्वाविंशतितमोऽध्यायः

— कंसेन तृणावर्तवधं श्रुत्वा दैवायत्तताप्रथनं महामायायाः पोथनं, वसुदेवदेवकीसमाश्वासनम्, प्रसङ्गतो नारदाय श्रीकृष्णेन स्वजन्मबाललीलाप्रख्यापनञ्च । २५३-२६७

त्रयोविंशतितमोऽध्यायः

— गर्गाचार्येण रामश्रीकृष्णयोर्नामकरणादिकर्म, श्रीकृष्णस्य दधिनवनीतभक्षणं दधिभाण्डादिस्फोटनादिबाललीलावर्णनम् । २६८-२८१

चतुर्विंशतितमोऽध्यायः

— गोपीगृहेषु श्रीकृष्णस्यौद्धत्यवर्णनम्, ताभिश्च तस्य निरोधो हेलयैव तत्पलायनञ्च । २८२-२९७

पञ्चविंशतितमोऽध्यायः

— गोपीगृहेषु स्वमित्रैर्वानरैश्च सह श्रीकृष्णेन दध्यादिचौर्यकरणम् । २९८-३०८

षड्विंशतितमोऽध्यायः

— श्रीकृष्णस्यौद्धत्यवर्णनम्, यशोदाया आक्रोशश्च । ३०९-३१८

सप्तविंशतितमोऽध्यायः

— श्रीकृष्णौच्छृङ्खल्यख्यापिकगोपीनिर्भर्त्स्य देवपूजासम्भारसाधनचितायां देवक्यां बहिर्गतायां कृष्णेन स्वसखिभिर्वानरैश्च स्वगृहसञ्चितदध्यादेर्विकिरणम्, मातुरोषः, कृष्णस्व-महिमदर्शनस्य प्रतिज्ञानञ्च । ३१९-३२४

अष्टाविंशतितमोऽध्यायः

— रामकृष्णयोर्मल्लयुद्धवर्णनम्, श्रीकृष्णमृत्तिकाभक्षणलीलाकथनम्, श्रीकृष्णेन यशोदायै स्वमुखे ब्रह्माण्डदर्शनम् । ३२५-३३३

ऊनत्रिंशत्तमोऽध्यायः

— श्रीकृष्णस्योलूखलबन्धनलीला-
वर्णनम् ।

३३४-३४३

परिशिष्टम्

— आद्यपपुराणस्यश्लोकानुक्रमणी

३४५-४१५

इति विषयानुक्रमणिका